

Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarının Değerlendirme Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Zorba ve Kurban Çocuk Davranışlarının Değerlendirme Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33616>

Özet

Zorba ve Kurban Çocuk Davranışları Değerlendirme Formu (ZKBDF), okul çağındaki çocukların sergilediği zorbalık ve mağduriyet davranışlarını sistematik bir şekilde ölçmek amacıyla psikometrik olarak geliştirilmiş bir ölçektir. Bu form, özellikle eğitim ve psikoloji alanındaki uzmanların, çocukların sosyal etkileşimlerdeki riskli rolleri (zorba, kurban veya hem zorba hem kurban) hızlı ve güvenilir bir şekilde belirlemelerine yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi, Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından gerçekleştirilen kapsamlı bir geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına dayanmaktadır. ZKBDF, okullarda akran zorbalığı müdahale programlarının planlanması ve etkilerinin değerlendirilmesi için kritik bir araç sunar.

Anahtar Kelimeler

Zorbalık, Kurbanlık, Çocuk Davranışları, Değerlendirme Formu, Akran Zorbalığı, Psikometri, Geliştirme.

Yazarlar

Arzu Özyürek, F. B. Kurnaz

Amaç

Zorba ve Kurban Çocuk Davranışları Değerlendirme Formu'nun temel amacı, okul ortamında çocukların sergilediği zorba (saldırgan) davranışları ile kurban (mağdur) davranışlarını ayrı alt boyutlarda nicel olarak ölçmektir. Bu ölçek, çocukların bu davranışları hangi sıklıkta gösterdiğini belirleyerek, risk altındaki bireyleri erken tespit etmeyi ve bu davranışların doğasını anlamaya hedefler.

Ölçek, aynı zamanda, zorbalık ve kurbanlık arasındaki ilişkinin doğasını inceleyen akademik araştırmalara sağlam bir ölçüm aracı sağlamak üzere tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, okullarda önleyici ve iyileştirici rehberlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak için kullanılır.

Yapı

ZKBDF, temel olarak iki ana psikolojik yapıyı ölçmektedir: **Zorbalık Davranışları** ve **Kurbanlık Davranışları**. Zorbalık, bir çocuğun diğerine karşı kasıtlı ve tekrarlayıcı biçimde güç dengesizliğini kullanarak zarar verici eylemler sergilemesi olarak tanımlanır. Kurbanlık ise, bu tür olumsuz muameleye maruz kalma durumunu ifade eder.

Ölçeğin alt boyutları, zorbalığın farklı türlerini (fiziksel, sözel, ilgisiz) ve kurbanlığın farklı biçimlerini kapsaması beklenmektedir. Bu çift yapı ölçüm, hem saldırgan hem de mağdur rollerini üstlenen çocuklar (zorba-kurban çocuklar) ayırt etme yeteneği sayesinde, karmaşık sosyal dinamiklerin anlaşılmasına katkıda bulunur.

Geçerlik

Zorba ve Kurban Çocuk Davranışları Değerlendirme Formu'nun geçerlik çalışmaları, ölçeğin amaçladığı yapılar gerçekten ölçtüğünü göstermek üzere çeşitli analizleri içermektedir. Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından yapılan çalışmada, öncelikle **yapı geçerliği** incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin teorik beklentilere uygun olarak Zorbalık ve Kurbanlık olmak üzere iki temel faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Ayrıca, **ölçüt bağımlı geçerlik** kapsamında, ölçek puanlarının daha önce kabul görmüş ve geçerliği kanıtlanmış benzer ölçeklerle anlamlı ve beklenen yönde korelasyon gösterdiği rapor edilmiştir. Bu durum, ZKBDF'nin akran zorbalığı alanında kullanılan diğer standart araçlarla uyumlu olduğunu desteklemektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, ölçüm sonuçlarının tutarlılığı ve kararlılığı değerlendirilmiştir. Geliştirme çalışmasında, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı olan **Cronbach Alfa** değeri hesaplanmıştır.

Elde edilen Cronbach Alfa değerlerinin hem genel ölçek hem de Zorbalık ve Kurbanlık alt boyutları için .80 ve üzerinde olduğu saptanmıştır, bu da ölçeğin yüksek düzeyde **güvenirlilik** sunduğunu göstermektedir. Bu yüksek iç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda homojen olduğunu kanıtlar. Ayrıca, gerekli durumlarda **test-tekrar test güvenirliği** çalışmaları yapıldığı ve zaman içinde puanların kararlılığı koruduğu belirtilmiştir.

Faktör Analizi

Zorba ve Kurban Çocuk Davranışları Değerlendirme Formu'nun yapısal geçerliğini belirlemek amacıyla **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** ve ardından **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** uygulanmıştır.

AFA, verilerin iki temel faktör (Zorbalık ve Kurbanlık) etrafında toplandığını ortaya koymuş ve bu faktörlerin toplam varyansın önemli bir kısmını açıkladığını göstermiştir. DFA ise, elde edilen iki faktörlü modelin örneklem verilerine mükemmel uyum sağladığını göstermiştir (Örneğin, CFI, TLI ve RMSEA gibi uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu rapor edilmiştir). Bu bulgular, ölçeğin teorik yapısının güçlü ve sağlam olduğunu kanıtlamaktadır.

Ölçek Bilgileri

Test Type:

Geliştirme (Development)

Format:

Likert Tipi Derecelendirme (Örneğin, 3'lü veya 5'li Likert formatında yanıtlanması beklenir: Hiçbir Zaman, Bazen, Her Zaman)

Language Available:

Türkçe

Population Group:

Çocuklar (Öğrenciler)

Age Group:

Okul Çağı Çocukları (Genellikle İlkokul 3. Sınıf - Ortaokul 8. Sınıf aralığı)

Population Details:

Akran zorbalık davranışları sergileyen veya bu davranışlara maruz kalan öğrencilerin davranışları değerlendirme için tasarlanmıştır.

Test Methodology:

Öz bildirim veya öğretmen/ebeveyn bildirim formatında kullanılabilir, ancak geliştirme makalesi genellikle öz bildirim veya öğretmen bildirimine odaklanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Zorbalık, Kurbanlık, Psikolojik Ölçek, Güvenirlilik, Geçerlik, Çocuk Gelişimi, Sosyal Davranış.

Yazarlar

Author ORCID Identifier:

Sağlanmadı.

Affiliation Email addresses:

a.ozyurek@karabuk.edu.tr (Arzu Özyürek)

Correspondence Address:

Karabük Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçek, akademik yayın yoluyla kamuya sunulmuştur (2019). Genellikle akademik ve eğitimsel amaçlı kullanımlarda yazarlara atıf yapılmasıyla izin gerektirmemektedir, ancak ticari veya geniş çaplı kullanımlar için sorumlu yazar Arzu Özyürek ile iletişime geçilmesi önerilir. Ölçeğin geliştirme ve yayın yoluyla 2019'dur. Ölçeğin orijinal makalesine Dergipark üzerinden erişim sağlanabilmektedir: dergipark.gov.tr.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: zorba-ve-kurban-cocuk-davranislarini-degerlendirme-formu-toad.pdf

Kaynaklar

Özyürek, A. ve Kurnaz, F. B. (2019). Zorba ve Kurban Çocuk Davranışları Değerlendirme Formu: Güvenilirliği ve Geçerliliği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 246-26. doi: [10.17860/mersinefd.401251](https://doi.org/10.17860/mersinefd.401251)

Zorba ve Kurban Çocuk Davranışları Değerlendirme Formu Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Kaynak materyalde ölçek maddeleri doğrudan alınmamıştır. Ölçek maddelerine erişim için yukarıda belirtilen referans makalenin incelenmesi gerekmektedir.